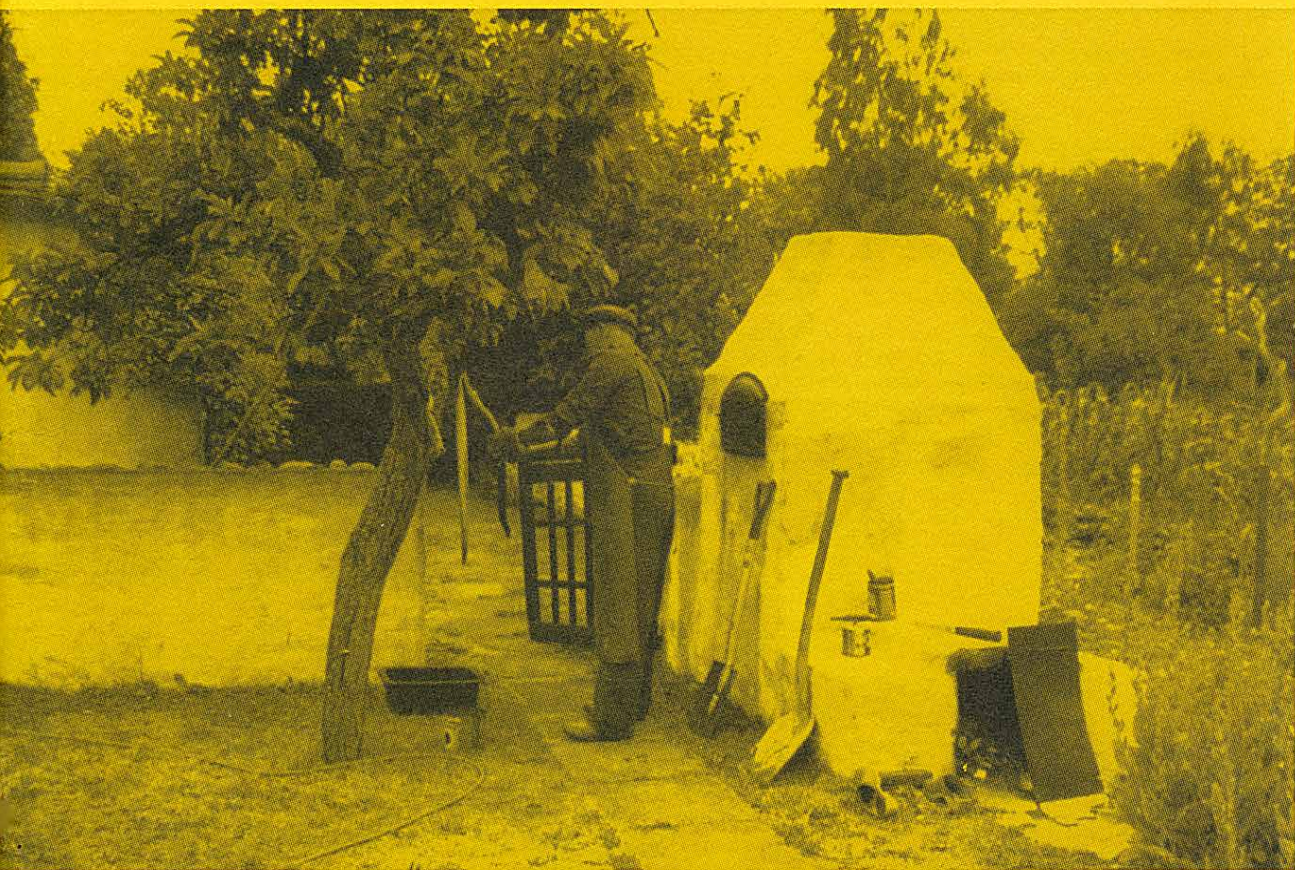

Byahornet

ÅRGÅNG 54 1995 4

Egon Prahl

SÄGNEN OM PENGABACKEN I BÖRRINGE SOCKEN

Den tiden är nu ohjälpligt förbi, när den sydsånska familjen med drågar och pigor satt samlade i folkastu'an för att lyss till de gamles snack under kulna höstkällar om övernaturliga händelser eller underjordiska varelser, som de själva eller bekanta råkat ut för. Sloknad för alltid är den pyrande, stundom blossande brasan på hällen... den sparsamt lysande talgdanken på spiselhyllan, som båda eller var för sig skänkte den rätta stämningen åt berättelserna.

Sågor och sågner var för våra fäder vad TV är för vår tids människor. Ibland

kan det inträffa att det elektriska ljuset försvinner i gårdar och hus för en kortare eller längre stund... ja, kanske för hela dygn, och då kan måhända minnet av de gamles snack leva upp. Ej ens den mest dunkeldränkta vildmark kan vara mer trolsk och sågenmåttad än skymning och natt med dimma eller storm över det eljest leende sydsånska landskapet.

En av de många sågner jag nedtecknat från landet söder om Romeleåsen kommer från Lemmeströ i Bårringe socken... närmare bestämt från "Pengabacken" i socknens östra del, norr om E:65an. På

sluttningen av denna backe ligger en väldig granitsten (c:a 4x3x2 1/2 meter) om vilken mången sägen gått.

Hur har då denna sten kommit på sin nuvarande plats? Den frågan lekte väl fordom folk mera i hågen än vad den gör i våra dagar. Redan våra förfäder förstod att det krävdes övermänskliga krafter för att förflytta ett sådant väldigt stenblock... och gissningsvis gick väl oftast tanken till att någon jätte kastat den dit av en eller annan anledning.

I verkligheten förde den väldiga landisen dessa stenar och block med sig, för att vid avsmältningen släppas av isens grepp... vilket gör att vi finner dylika stenblock bl.a. på Söderslätt och ner på de tyska slätterna.

Men åter till stenen på "Pengabacken". Enligt en gammal sägen påstås det, att under densamma skall en stor guldskatt ligga gömd. Denna rikedom visas enligt sägnen en gång om året... nämligen på själva nyårsnatten. Att komma åt skatten ställer sig emellertid svårt, eftersom trollen en gång i den grå forntiden lär ha fått sin boning under stenen för att bevakas skatten... så någon skattesökare göra sig inte besvär!

Under en av mina många färder inom härandet, då jag bl.a. samlade in material till boken med titeln "Vemmenhögs härad" träffade jag träffade en gammal gumma som bl.a. nämnde att under hennes barndom berättades det ofta hur den väldiga stenen på "Pengabacken" varje nyårsafton lyftes upp på tre guldpelare... och därunder dansade Lemmeströtrollen till skenet från allt guld som glimmade i den stjärnklara natten. Skulle vid dessa tillfällen någon oärlig och dristig person våga sig fram för att stjäla rikedom, så sjönk stenen omedelbart åter ner

på sin plats, men inte nog med detta, utan den oärlige personen och hans familj kom att drabbas av evig olycka.

Den gamla gumman berättade även om Börringesme'n som en nyårsnatt var på hemväg från Skurup. Sme'n var ägare till en smedja i Börringe by och påstods ha det gott ställt. Nyårsafton hade han varit på besök hos några goda vänner i Skurups by... och han var som sagt nu på väg hem. Vägen slingrade sig smal och krokig genom landskapet och natten var mörk och kulen, med en och annan snöflinga "dinglande" ner från skyn. Så småningom passerade han de gamla soldattorpen vid Stenbäck där knektarna redan gått till vila att döma av tystnaden som rådde kring torpen.

Efter ännu en stunds vinglig vandring på vägen, fick han plötsligt se ett skarpt ljussken uppe i skogen från "Pengabacken". I sitt onyktra tillstånd trodde han i hastigheten att skogen stod i brand... och begav sig skyndsamt dit upp. Onykter eller ej... så blev säkert den hemvandrande sme'n nykter när han kom fram och fick se den stora stenen upplyftad på trenne guldpelare och därunder guld som glimmade starkare än tusenden smaragder. Utan att ta någon notis om trollen som dansade under densamma drogs han oemotståndligt dit. I den "dimmiga" smedhjärnan fanns endast tanken på den stora förmögenhet som låg där framme och väntade på honom... "Blir jag ägare till detta guld slipper jag för all framtid att stå i den sotiga bysmedjan". Nu skall i rimlighetens namn sägas, att i nyktert tillstånd hade han aldrig begivit sig dit, ty människor på flera mils omkrets visste vad det betydde att försöka beröva trollen deras rikedom.

Efter en stund kom han så oförmärkt

fram... men då han skulle börja krafsa till sig av rikedomerna blev han upptäckt och blev otrevlig mot småfolket och gjorde dem långt ifrån några ärebetygelser. Detta retade givetvis trollen, och till straff sände de en svart trollhund med sprutande eldkulor till ögon efter honom. Han tog till flykten då det först nu gick upp för honom var han befann sig. Ju fortare den stackars sme'n sprang, desto värre förföljdes han av trollhunden, som allt emellanåt, då han snubblade, bet honom i hälarna. I sägnen sägs det vidare, att först när han kom hem till sin smedja i Börringe blev han av med trollhun-

den... men då var sme'n alldeles vimsig ihuvudet och detta varade en längre tid. Detta fick till följd att kunderna en efter en gick ifrån honom, och till slut gick det så långt att sme'n tillsammans med sin familj fick ge sig ut på tiggarsår.

Trollen under stenen på "Pengabacken" hade hämnats Börringesme'n för att han den olycksaliga nyårsnatten hade försökt beröva dem deras rikedom som de enligt sägnen i årtusenden har vaktat... och än i dag ligger stenen på backens sluttning, ruvande på sin förmögenhet i guld.

(Ur "Vemmenhögs härad" 1965)

KNORRÅL

Småålar, flås, rensas, fenorna bortklippas och huvudena bortskäras, varefter de sköljas och saltas samt få ligga någon timme. En brödpensel doppas i ägg, varmed ålarna bestrykas, varpå de rullas i finstött rivebröd. Sedan läggas de i en varm panna, vari först smälts litet margarin, och brynas vackert knapriga. 2 klyftade, oskalade men urkärnade äpplen till varje ål läggas över ålarna på en stekpanna eller stekplåt med äppelklyftor emellan. Stekas i medelvarm ugn ungefär 1 tim., så att äpplena hinna dra åt sig ålfettet.

Ätes med skarpsås och dillpotatis.

G.L., Åhus

Ur "SKÅNSK MAT FRÅN MORMORS TID"